MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-3 ta' Novembru, 2004

Numru 669/2002/1

Wilma Vancell

vs

Joseph Vancell

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 11 ta' Gunju 2002 a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-attrici zzewget lill-konvenut fit-18 ta' Dicembru 1993, kif jirrizulta mic-certifikat taz-zwieg hawn anness u mmarkat bhala Dok "A". Minn dan iz-zwieg twieled il-minuri Jean Luc Vancell (Dok "B").

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja

mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha;

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat peress li kien inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga;

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien marbut ma’ kundizzjoni li tirreferi ghall-futur.

Illi l-kunsens ta’ l-attrici nkiseb b’qerq dwar kwalita’ tal-konvenut li tista’ mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;

Illi ghalhekk l-imsemmi zwieg huwa null u bla effett ghat-termini ta’ l-**artikolu 19 (1) (c) u/jew (d) u/jew (f) u/jew (g) ta’ l-Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet**.

Illi l-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn l-attrici u l-konvenut huwa null u bla effett.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li huwa ngunt sabiex jidher in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 3 sa 6 tal-process;

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet tal-konvenut tal-4 ta’ Novembru 2002 a fol. 14 fejn gie eccepit:-

1. Illi l-eccipjenti jaqbel illi z-zwieg bejnu u bejn martu l-kontendenti hu null u bla effett *ai termini* ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) u/jew (f) u/jew (g) ta’ l-Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet,** izda mhux *ai termini* ta’ l-**artikolu 19 (1) (c) ta’ l-istess Att** peress li ma huwiex minnu li l-kunsens ta’ l-attrici nkiseb b’qerq dwar kwalita’ tal-

konvenut li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut a fol. 15 tal-process.

Rat il-verbali tas-seduti tat-13 ta' Novembru 2002 fejn inghata digriet affidavit tal-partijiet b'terminu ta' erbghin (40) gurnata kull wiehed; tat-8 ta' Jannar 2003; u ta' l-1 t'April 2003 fejn Dr. Lorraine Schembri Orland ghall-attrici pprezentat xi affidavits attrici.

Rat in-nota ta' l-attrici li permezz datata 12 ta' Mejju 2003 li permezz taghha esebiet affidavit ta' Grace Gatt, u ghamlet ukoll refenza ghal tlieta u ghoxrin (23) pagna bir-ritratti in atti ta' kawza ohra bl-istess ismijiet (Cit. Nru. 1057/02 RCP) sabiex l-istess ikunu evidenza f'din il-kawza.

Rat in-nota ta' l-attrici tat-2 ta' Gunju 2003 li permezz taghha esebiet l-affidavit ta' hutha Mario Joseph Zarb u Anna Maria Rizzo.

Rat il-verbal tal-10 ta' Gunju 2003.

Rat in-nota tal-konvenut datata 30 ta' Lulju 2003 li biha esebixxa l-affidavit tieghu stess.

Rat il-verbal tat-13 ta' Novembru 2003 fejn Dr. George Abela ghall-konvenut informa lill-Qorti li l-provi huma konkluzi, u fuq suggeriment ta' l-istess il-kawza giet differita ghas-sentenza ghall-5 t'Ottubru 2004 bil-fakolta' ta' noti fi zmien erbghin (40) gurnata.

Rat in-nota ta' l-attrici tat-28 ta' Novembru 2003 fejn biha esebiet affidavit taghha flimkien ma' affidavits ta' Joseph Zahra u iehor ulterjuri taghha, u xi dokumenti.

Rat in-nota ta’ Dr. George Abela datata 12 ta’ Jannar 2004 li permezz taghha rrinunzja ghall-patrocinju tal-konvenut.

Rat il-verbal tal-5 t’Ottubru 2004 fejn il-kawza regghet baqghet differita ghas-sentenza ghat-3 ta’ Novembru 2004.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi dawn il-premessi jwasslu sabiex jinghad li l-attrici qed tvanta li l-imsemmi zwieg kien null u bla effett *ai termini* ta’ l-**artikolu 19 (1) (c) (d) (f) u (g) tal-Att XXXVII tan-1975 li Jirregola z-Zwigijiet.**

Illi l-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta** jinqraw hekk kif gej:-

“Artikolu 19 (1) *B’zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta’ dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

*“**(d)** jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b’anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg”.*

*“**(f)** jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg.”*

Illi din il-Qorti sejra tghaddi biex tezamina n-nullita` taz-zwieg *o meno* taht dawn iz-zewg sub-incizi separatament,

u fl-ewwel lok, taht **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi **artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** jghid illi z-zwieg ikun null jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi ghar-rigward tal-istess **artikolu 19 (1) (d)** mill-provi migbura jirrizulta li l-kontendenti, qabel ma zzewgu, ma kkunsidrawx bis-serjeta` l-valuri u l-principji tal-hajja mizzewga. Fil-fatt kif inghad fis-sentenza **"Emanuel Walter Vella vs Mona Lisa Vella"** (P.A. (RCP) - 1 t'Ottubru 2002 - Cit Nru 801/96/RPC) il-kuncett ta' d-diskrezzjoni ta' gudizzju *"supposes not only maturity of intellect but also a maturity of the will, that is an ability to take decisions responsibly. A person must possess* a *critical faculty and internal freedom of choice in order to contract validly."*

"Psychic disorders which give rise to a defect of due discretion include immature personality, which may be characterised by affective infantilism, immature character, affective immaturity and an emotionally unstable personality. Serious immaturity could very easily constitute a ground of nullity for a marriage. In a Rotal decision of 1961 ***Sabattani*** *held that a person either has or has not sufficient discretion of judgement to marry. If he has not, then he suffers from 'aementia', not in the sense of insanity, but in the sense that he lacks the sufficient maturity of judgement to understand and choose marriage … … ... Therefore, the weakness which affects the mind can merely result from the lack of maturity … …".*

Illi ***G. Veness,*** kif ikkwotat minn ***N. Picard*** in **'L'immaturite' et le consentement matrimonial"** (pg. 54-55) jghid is-segwenti:-

“The judge must consider the overall behaviour of the spouse, taking into account the gravity of the conduct, its continuity throughout the conjugal life, its influence on the couple’s equilibrium, the relation of behavioural disorders to the ‘ius in corpus and also to the right to the community of life and to consider also all the other factors which are relevant to the determination of the gravity of this immaturity with reference to married life.”

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga` kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenzi **“Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg”** (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta’ Ottubru 1999) u **“Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella-Flores et noe”** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta’ Jannar, 2000); **“Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar et nomine”** (P.A. (RCP) 28 ta’ Mejju 2002); **“Ali Chahid vs Mary Spiteri”** (P.A. (RCP) 5 ta’ Gunju 2002); **“Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia”** (P.A. (RCP) 29 ta’ Mejju 2002); **“Romina Zammit vs Paul Zammit”** (P.A. (RCP) 30 ta’ Mejju 2002) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi f’dawn is-sentenzi, u fid-decizjoni **“Josette Lungaro vs Jesmond Lauro”** (P.A. (RCP) l-1 ta’ Frar 2001) il-Qorti ghamlet referenza ghas-segwenti espozizzjoni ta’ ***Viladrich*** li jghid:-

*“Thus, there is grave lack [of discretion of judgment] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties, which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring. (**Viladrich, P.J.*** **“Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated”** *(Montreal, 1993) p. 686).*

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella-Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar 2000) il-Qorti spjegat:-

*"Kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap 255**, dawn l-obligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics".* (***Vidadrich, P.J***. *op. cit*., p. 687).

Illi dan l-animu tal-istess partijiet manifestat fl-azzjonijiet taghhom, huwa ghal kollox distint u differenti minn dawk li gew skond il-gurisprudenza nostrali konsiderati bhala d-drittijiet u dmirijiet u l-elementi essenzjali taz-zwieg, tant li fis-sentenza **"Mary Mustefa Al Muhamed vs Mustefa Mustefa Al Muhammed"** (P.A. (NA) 27 ta' Lulju 1999) inghad li:-

*"Fil-kawza **"Haidin vs Haidin"** (PA. (Q.K) 7 ta' Lulju 1994), il-Qorti qalet illi m'ghandu jkun hemm ebda motivazzjoni li ggieghel persuna tersaq ghaz-zwieg ghajr l-imhabba lejn persuna ohra w ix-xewqa li tqatta' l-kumplament ta' hajjitha fil-kumpanija taghha. Fiz-zwieg wiehed irid ikun lest li jaghtiha t-totalita' tieghu nnifsu esklussivament lill-persuna l-ohra, u din l-ghotja trid tkun*

mhux biss reciproka izda motivata bi hsieb genwin li vermament ikun irid johloq 'a partnership for life'.

Mill-gurisprudenza nostrana, jista' jinghad illi d-dmirijiet u drittijiet tal-mizzewgin fiz-zwieg huma dawk li komunament wiehed jistenna fi zwieg normali fis-socjeta' taghna. Fost dawn, wiehed isemmi l-fedelta` u l-assistenza, l-unita` u l-indossolubbilta' taz-zwieg, il-hajja komuni flimkien, id-dritt u d-dmir illi jittiehdu decizjonijiet flimkien intizi fl-ahjar interess tal-familja w il-prokreazzjoni ta' l-ulied. Il-hajja mizzewga timporta li l-mizzewgin jaqsmu kollox flimkien u li jkunu ta' ghajnuna u ta' assistenza lil xulxin, b'impenn shih a favur ta' xulxin u taz-zwieg taghhom l-element tal-'communio vitae'. Fil-kawza ***"Micallef vs Micallef"*** *deciza fl-4 ta' Mejju 1993, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili enuncjat illi element essenzjali tal-hajja mizzewga skond il-ligi taghna huwa d-dritt tal-mizzewgin ghall-komunjoni tal-hajja ('communio vitae') bejniethom".*

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** dan is-sub-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *("colorem habens, substantiam vero nullam")* kif ukoll dak parzjali *("colorem habens, substantiam vero alteram")* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frasi *"eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, il-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ippruvat il-*"finis operis"* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali vs Dr. Albert S. Grech *nomine*"**. (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walsh"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A. 14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fl-ismijiet **"Francesco Teuma vs Liugi Camilleri et",** (K. 1 ta' Ottubru 1884 - Vol.X p.912):-

"a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe' 'fictio seu ostensio falsi pro vero'.

Illi fil-kawza **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar *et nomine*"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) inghad li *"meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe'*

ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali."

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel ma' l-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002 inghad li *"wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg."*

Illi fil-fatt ghal dak li jolqot l-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga"*, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-elementi essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied"*. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*"consortium vitae"* tikkomprendi zewg elementi u cjoe' l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-consortium vitae hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-consortium vitae tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta’ l-indissolubbilta` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta` u formazzjoni tal-familja. L-ligi Maltija tippresupponi *iuris tantum* dan l-element ta’ ndissolubbilta’ fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, **J*. Edwards Hudson*** (pg. 164-165), jispjega car li: *“indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power”.*

Illi wkoll, ***D.J. Burns*,** fil-kummentarju tieghu (**“Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions - A Historical Synopsis and Commentary”.** pg.151) jghid li *“it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indossolubbilta’) *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract.”*

Illi hawn ukoll il-Qorti tirreferi ghal dak li nghad fis-sentenza **“Sharon Lanzon mart Francis Attard vs Francis Attard”** (P.A. (RCP) 15 ta’ Marzu 2000) u cjoe’:-

“Meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mil-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja huwa kapaci li jaghti kunsens validu taz-zwieg, pero’ fl-atti tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-omissjoni tieghu eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe’ ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn waqt li l-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe’ saret simulazzjoni parzjali”.

Illi hawn ta' min jirreferi ghal dak li nghad fis-sentenza **"Joseph Ferriggi vs Mary Anne Ferriggi"** (P.A. (RCP) 7 ta' Jannar 2003) u cjoe:-

*"minn dan kollu jidher li l-attur kellu fil-mument taz-zwieg tieghu mal-konvenuta difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga billi ssoggetta l-kunsens tieghu ghall-konvivenza mal-konvenuta ghall-kondizzjoni li huwa ma jkollux ulied mill-istess zwieg u dan ghalhekk iwassal sabiex din il-Qorti tikkonkludi li l-kunsens tal-attur kien ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga u l-elementi essenzjali taghha u wkoll li bil-kunsens tieghu huwa eskluda pozittivament wiehed mill-elementi essenzjali taz-zwieg li huwa l-kuncett ta' prokreazzjoni ta' l-ulied, u hawn din il-Qorti tirreferi ghas-sentenzi **"David Mangion vs Maria Sciberras"** (P.A. (N.A.) 11 ta' Ottubru 1999); **"Imad Adel Hazory vs Gaetana Borg"** (P.A. (N.A.) 11 ta' Ottubru 1999); **"E vs F"** (P.A. (F.D.) 1 ta' Lulju 1994); **"Elizabeth Zammit nee' Consiglio vs John Zammit"** (P.A. (S.B.C.) 14 ta' Marzu 1986); **"Mary Hassanin nee' Spiteri vs Silvio Spiteri"** (P.A. (N.A.) 16 ta' Frar 2001) u **"Joseph Abdilla vs Maria Fenech"** (P.A. (N.A.) 21 ta' April 1999)",*

Illi premessa ohra fic-citazzjoni attrici hija dik a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (g)** li jipprovdi li z-zwieg huwa null:-

*"**(g)** jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma' kundizzjoni li tirreferi ghall-futur".*

Illi dwar l-**artikolu 19 (1) (g)** jinghad skond ***J. Edward Hudson*** *"a condition could either be suspensive or resolutive. It is suspensive if it delays the entry in effect of the obligation of an act until the condition itself is fulfilled. It is resolutive if it dissolves the obligation only if it verifies itself and therefore renders it null. e.g. "I will live in marriage with you until I find someone who is more wealthy than you"* (**"Handbook II for Marriage Nullity Cases"** pg. 107). Illi huwa mportanti li wiehed jinnota li din il-kondizzjoni tapplika biss ghall-kaz ta' annullament taz-zwieg jekk din il-kondizzjoni tirreferi ghall-avveniment fil-futur.

Illi rigward l-ahhar premessa ta’ l-attrici li fuqha bbazat l-azzjoni tieghu u cjoe’ dik ibbazata fuq l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255,** fejn hemm allegat li l-kunsens taghha nkiseb b’qerq dwar xi kwalita’ tal-parti l-ohra li tista’ mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-legislatur Malti llimita l-qerq fuq *“xi kwalita tal-parti l-ohra li tista’ mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga”*. Din il-kawzali giet ikkonsidrata minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kaz **“John Borg vs Paula *sive* Polly Borg”** (P.A. (VDG) 22 ta’ Mejju 1995 - Cit. Nru. 591/94VDG) fejn gie osservat li:-

*“kieku dak il-paragrafu **19 (1) (c)** gie formulat b’mod differenti, wiehed ikun jista’ jghid li japplika ghaz-zwieg civili l-**art. 981 tal-Kodici Civili** li evidentement hu aktar wiesgha fil-portata tieghu. Il-legislatur Malti, izda, ghazel li jillimita l-qerq, bhala kawza ta’ nullita’ ta’ zwieg, ghall-qerq dwar dawk il-kwalitajiet, oggettivament gravi, li jincidu fuq l-essenza, il-proprjetajiet u l-ghanijiet taz-zwieg”.*

“The object of deceit must be a quality of the other contracting party which, in itself, will have to cause serious disturbance in the partnership of conjugal life; with this formula, the legislator intends that the quality must be objectively grave and establishes the partneship of conjugal life as an objective point of reference for the gravity of the quality so that the qualities are related to the essence, proeprties and ends of marriage. Therefore, those subjective qualities which cannot be objectively reconciled with conjugal partnership are irrelevant and, in this sense, they are merely arbitrary or trivial”. (***Viladrich P.J.*** **Matrimonial Consent. Code of Canon Law Annot. -** Caparros, E. et al. ed) 1993, Wilson and Lafleur, Montreal).

Illi l-Qrati taghna dejjem sostnew li z-zwieg ikun null skond dan is-sub-artikolu jekk wahda mill-partijiet taghti l-kunsens taghha ghax tkun giet imqarrqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi haddiehor dwar xi kwalita` tal-parti l-

ohra (**“Fattah xebba Perry vs Dr.A. Mifsud et”** (P.A. 22 ta Novembru 1982). Skond il-gurisprudenza fuq citata, element importanti ta’ dan is-sub-artikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li fixkel serjament il-hajja mizzewga.

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi fl-ewwel lok jinghad li ghalkemm il-partijiet qed jaqblu li hemm kaz ta’ annullament taz-zwieg, izda qed jiccitaw ragunijiet differenti ghal dan, xorta wahda din il-Qorti trid tkun konvinta li oggettivament hemm kaz veru ta’ annullament taz-zwieg, u dan ghaliex hemm prezunzjoni legali wkoll favur il-validita’ taz-zwieg peress li l-istitut taz-zwieg huwa ta’ ordni pubbliku.

Illi jista’ jkun li tali dikjarazzjoni ta’ annullament taz-zwieg tkun konvenjenti ghall-partijiet, specjalment meta l-konvivenza bejniethom ma’ tkunx aktar possibbli, u wkoll meta parti jew ohra tkun qed tghix ma’ persuna, izda f’kazi bhal dawn il-Qorti ma’ tistax toqghod ghall-konvenjenza tal-partijiet, ghaliex altrimenti tkun qed tohloq rimedju mhux moghti mill-Ligi u f’dan is-sens din il-Qorti taqbel perfettament ma’ dak li ntqal f’dan ir-rigward fil-kawza ta’ din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **“Carmel Farrugia vs Pauline Farrugia”** tat-28 ta’ Gunju 1987.

Illi l-ezami li trid taghmel din il-Qorti huwa dak li quddiem l-inkwadru ta’ fatti esposti tara jekk tali provi jikkonvincux lill-gudikant li saret il-prova necessarja skond il-vot tal-ligi ghad-dikjarazzjoni rikjesta ta’ annullament taz-zwieg, ghaliex zwieg ma jigix annullat fuq semplici xewqa tal-partijiet izda a bazi tar-rekwiziti legali stabbiliti mill-ligi u f’dan is-sens wiehed jirreferi ghas-sentenza **“Christine Ellul vs Brian Ellul”** (Cit. Nru. 27/1999).

Illi wkoll trid issir differenza minn ragunijiet li jaghtu lok ghall-separazzjoni personali u ragunijiet li jaghtu lok ghall-annullament taz-zwieg; ta’ l-ewwel jirreferu ghal zwieg validu u kunsens validament moghti ghaz-zwieg, izda li fil-kors taz-zwieg inqalghu problemi li jaghtu lok ghat-terminazzjoni ta’ l-obbligu ta’ konvivenza bejn il-partijiet, meta fil-kaz ta’ annullament taz-zwieg, il-provi ghandhom

jirreferu u jindikaw vizzju ta’ kunsens fil-mument taz-zwieg, li allura jrendi l-istess celebrazzjoni taz-zwieg nulla u bla effett.

Illi fil-kuntest ta’ dan kollu jirrizulta li l-attrici qed tallega li kien hemm annullament taz-zwieg ghal diversi ragunijiet, fosthom hija ssemmi li wara z-zwieg taghhom fit-18 ta’ Dicembru 1993 il-konvenut beda jsiefer fuq *scholarships*, kien jidhol tard id-dar ghaliex kien ikun ix-xoghol. Hija tghid li ma hax pjacir bit-tqala, rieda tkompli tahdem, kien ifittex il-flus minghand il-familja taghha, ma kienx jghin fid-dar, u tghid li lil binhom rabbietu waheda. Tghid li l-konvenut kien igib ruhu hazin anke quddiem it-tifel, u akkuzatu wkoll li kien kawza ta’ diversi litigji fejn anke refa’ jdejh fuqha, u fl-ahharnett li l-istess konvenut ghandu relazzjoni ma’ mara ohra. Dwar dawn l-allegazzjoni kollha hija ressqet ix-xhieda tal-genituri taghha fejn jghidu li huma kienu xhieda li l-konvenut kien refa’ jdejh fuq binthom u wkoll sostnew li kienu taw diversi flejjes lill-partijiet sabiex jghinuhom. Minn dan kollu jidher li hemm konflitti serji mhux biss bejn il-konvenut u l-attrici izda wkoll mal-familjari taghha, ma’ min kienu jghixu ghal xi snin. Saret ukoll allegazzjoni minn omm l-attrici li l-konvenut ried jizzewweg malajr lill-attrici ghaliex kien imdejjaq id-dar tieghu. **Grace Gatt** xehdet dwar relazzjoni li ghandu llum l-konvenut ma’ mara ohra. Hemm ix-xhieda ukoll ta’ hut l-attrici li jixhdu dwar diversi dizgwidi li jidher li qed jallegaw li l-partijiet kellhom kemm qabel u kemm wara z-zwieg. L-attrici fl-affidavit taghha tas-26 ta’ Novembru 2003 tispjega x’kienet skopriet dwar incidenti li nqalghu bejn il-partijiet mill-1 ta’ Gunju 2002 u wkoll qalet diversi affarijiet anke dwar oggetti fid-dar kunjugali li aktar jaghmlu sens f’kawza ta’ separazzjoni.

Illi min-naha l-ohra l-konvenut isostni kienu ppjanaw li jizzewgu ghaliex riedu li jkollhom tfal ta’ eta’ zghira u dan sabiex l-attrici tkun tista’ terga’ tahdem u huwa jkun jista’ jkompli ma’ l-istess ulied anke fi *sport*. L-istess konvenut jakkuza li l-genituri ta’ l-attrici qatt ma kellhom pjacir bih, u kienu jindahlu f’kull aspett tal-hajja ta’ binthom u l-attrici kienet rari topponi ghal dan. Huwa jichad li zzewweg

ghaliex kellu xi nkwiet mal-familja tieghu. Il-konvenut jghid li kien zball kbir li ghalhekk huwa mar joqghod mal-genituri ta' l-attrici wara z-zwieg u jakkuza lil martu b'immaturita' kbira fuq kollox ghaliex kienet tiddependi hafna fuq il-genituri taghha, u spjega ukoll fuq in-nuqqas ta' affezzjoni lejh minn martu u jsemmi diversi ragunijiet u punti fejn skond huwa l-partijiet ma qablux. Huwa jghid li fis-sena 1999 l-attrici riedet tohrog miz-zwieg. Fil-fatt fid-dar il-gdida mar wahdu f'Mejju 2001 u kien wara erba' xhur li martu giet. Fl-ahhar ta' l-affidavit tieghu jghid li ghandu relazzjoni ma' certu Antonella Apap.

Illi din il-Qorti thoss li minn ezami tal-provi prodotti jirrizulta li l-provi li ngabu miz-zewg partijiet jindikaw li f'dan iz-zwieg inqalghu diversi disgwidi bejn il-partijiet, li pero' jindikaw kollha li filwaqt li hemm kaz ta' separazzjoni, ma jirrizultax li hemm provi bizzejjed sabiex jigi ddikjarat li hemm kaz ghan-nullita' taz-zwieg.

Illi certament ma hemm l-ebda prova li kien hemm simulazzjoni tal-kunsens taz-zwieg minn parti jew l-ohra u ma hemm l-ebda prova miz-zewg partijiet li xi parti eskludiet l-elementi essenzjali taz-zwieg meta nghata l-kunsens taz-zwieg. Lanqas ma hemm l-minimu prova li xi parti rabtet il-kunsens taghha ma' kondizzjoni li tirreferi ghall-futur. Lanqas jirrizulta li b'xi mod il-konvenut qarraq lill-attrici fuq xi kwalita' tieghu – jidher li l-konvenut dejjem agixxa bl-istess mod kemm qabel u kemm wara z-zwieg u konferma ta' dan hija x-xhieda kollha prodotta mill-attrici stess, u ghalhekk taht dan l-aspett ma hemm l-ebda dubju li t-talba attrici a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (c) (f) u (g) tal-Kap 255** ghandha tigi michuda *stante* li huma kompetament bla bazi.

Illi dwar l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** jidher li l-istess partijiet ippjanaw iz-zwieg taghhom, u ghalkemm forsi jidher li llum kienet decizjoni zbaljata li l-partijiet marru joqoghdu mal-genituri ta' l-attrici, pero' certament ma jidhirx li dan ghamluh ghaliex kienu b'xi mod pressati. Kienu huma u huma biss li hadu d-decizjonijiet kollha, u ma jirrizultax konvincentament ippruvat li l-istess partijiet zzewgu ghar-raguni ohra hlief li riedu li jghixu ta' familja u

jkollhom t-tfal ta' eta' zghira ghall-iskopijiet minnhom espressi. Il-fatt li dan l-arrangament ma rnexxiex u li nqalghu diversi problemi waqt iz-zwieg ma huwiex f'din il-kawza konness ma' xi vizzju ta' kunsens ta' xi parti f'dan iz-zwieg, izda biss ghar-ragunijiet u komportament tal-partijiet li jistghu jaghtu lok ghal separazzjoni, izda mhux ghal dikjarazzjoni ta' annullament taz-zwieg.

Illi in effetti minn ezami tal-provi ma jirrizultax fl-opinjoni ta' din il-Qorti li l-kunsens ta' xi parti kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255**, anzi jirrizulta li minkejja dak kollu li l-partijiet jghidu li nqala' wara z-zwieg, fil-mument taz-zwieg, il-kunsens kien validament moghti minn kull parti f'din il-kawza. Hawn wiehed jinnota li x-xhieda ta' l-attrici kienet aktar intiza u adatta ghall-kawza ta' separazzjoni milli ghall kawza ta' din ix-xorta, u fl-affidavits pprezentati mill-attrici u anke mix-xhieda minnha prodotta, jirrizulta li hemm hafna dokumenti li jirreferu esklussivament ghall-kawza ta' separazzjoni u ma ghandhom x'jaqsmu xejn mal-kawza odjerna. Din is-sensazzjoni tirrizulta tul il-proceduri kollha odjerni u fl-opinjoni ta' din il-Qorti din hija wkoll fatali ghall-pretensjonijiet attrici f'din il-kawza, *stante* li r-ragunijiet li jaghtu lok ghal separazzjoni ma ghandhom x'jaqsmu xejn mar-ragunijiet li jaghtu lok ghall-kawza ta' annullament, u fl-opinjoni ta' din il-Qorti l-attrici din id-distinzjoni ma ghamlithiex tul il-pendenza kollha ta' din il-kawza.

Illi min-naha tal-konvenut jidher li mexa fuq l-istess binarji ta' l-attrici, b'dan li din il-kawza hija biss mimlija b'akkuzi diretti lejn in-naha l-ohra ghaliex dan iz-zwieg sfaxxa, u in verita' xejn izjed. Certament filwaqt li jinghad li l-allegazzjonijiet ta' kull parti jannullaw l-allegazzjonijiet tal-parti l-ohra dwar x'wassal ghaliex dan iz-zwieg ma rnexxiex, certament li l-verzjoni tal-konvenut ma twassalx sabiex jigi ddikjarat li l-kunsens ta' l-attrici jigi ddikjarat li kien vizzjat minhabba nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju *da parte* ta' l-attrici dwar il-hajja mizzewga, u dan *stante* li mill-afidavit taghha jidher car li hija kienet tifhem sew l-obbligazzjonijiet u l-elementi essenzjali taz-zwieg u l-istess jidher li fehem tajjeb l-istess il-konvenut anke minn dak li qal huwa fl-affidavit tieghu. Il-fatt li xi parti jew ohra

jew it-tnejn ma gharfux jghixu flimkien bhalma ovvjament xtaqu ma jwassalx ghall-vizzju ta' kunsens, anke jekk xi wahda jew it-tnejn minnhom ma osservawx ghal kollox il-weghda li huma taw lil xulxin. Xorta wahda ma hemm xejn mill-provi li jindika li l-partijiet ma fehmux l-elementi essenzjali taz-zwieg, u ghalhek it-talba attrici ghandha tigi michuda anke a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255.**

Illi fuq kollox il-fatt li z-zwieg ma rnexxiex kif xtaqu huma ma jinducix ghar-rizultat li l-kontendenti ma ghamlux l-ghazliet taghhom volutament u b'mod liberu ezenti minn pretensjonijiet. Jekk l-ghazla singolari jew kongunta taghhom kien zbaljata dan ma ghandux iwassal sal-punt li z-zwieg jisthoqqlu li jkun annullat.

Illi ghalhekk it-talba attrici ghandha tigi michuda.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut, **tichad it-talba attrici** *stante* li hija nfondata fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjez kollha kontra z-zewg partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------